

LIKUTÉ SZICHOT

לקוטי שיחות

A LUBAVICSI REBBE,
MENÁCHEM M. SCHNEERSON

beszédeinek gyűjteménye

Vájikrá hetiszakasz – Záchor

Próba kiadás

Chábád Lubavics Nevelési és Oktatási Egyesület

2018

5778

Fordította
Kovács Jichak rabbinövendék
Köves Slomó rabbi

Lektorálta
Oberlander Báruch rabbi
Köves Slomó rabbi

© Chábád Lubavics Egyesület
2018

21. szám

Kiadó: Chábád Lubavics Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület
1052 Budapest, Károly krt. 20.
Telefon/fax: (36 1) 267-5746
info@zsido.com
www.zsido.com

ISBN 978-963-7533-57-0

Megjegyzés

A főszövegben a szögletes zárójellel jelölt vagy a kisebb betűvel szedett szöveg a fordító kiegészítése.

A számmal jelölt lábjegyzetek az eredeti jiddis kiadás tükröfordításai, a betűvel jelöltek az angol fordításokban lévő lábjegyzetek, illetve a magyar fordítók és lektorok kiegészítései.

Vájikrá – Záchor

I.

A lélek áldozata

Miért fordított az áldozati vers szörendje?

1. A *Vájikrá* hetiszakasz, (amely az áldozatokkal foglalkozik) a következő szavakkal indul: „Ha egy ember közelít közületek áldozatot az Örökkévalónak...”¹

Ezen vers egy szórendi nehézséget rejt magában: ha ugyanis szószerinti síkon értelmezzük a mondatot, és a „közületek”, az „ember”-re vonatkozik, vagyis hogy valaki közületek áldozatot fog bemutatni, akkor a helyes szórend az lett volna, hogy „ha egy ember közületek bemutat...”? Miért cseréli fel ezt a szórendet a Tóra és fogalmaz úgy, hogy „Ha egy ember bemutat közületek...”?

Közismert a haszid filozófia azon interpretációja, mely szerint valójában itt az áldozatok spirituális jelentésének – az emberi lélek Isten-szolgálatának – adja magyarázatát ez a szórend.

A Szentély minden részlete a spirituális szentélyben is fellelhető

Ezért is mondták Bölcsseink a „készítse nekem szentélyt, hogy lakjam bennük”² verssel kapcsolatban, hogy az nem véletlenül nem úgy fogalmaz, hogy „lakjam benne (a Szentélyben)”, hanem hogy „lakjam bennük”, azaz Izrael minden egyes egyénében.³ Ebből ugyanis az is következik, hogy a fizikai *miskán* és *mikdás*⁴ minden egyes szolgálatának spirituális megfelelője, ott van a minden egyes zsidóban ott rejlő „belső” szentélyben is.⁵

Az Istenhez való közeledéshez, „közületek” kell áldozat

Ha ez az igaz általánosan az Isten-szolgálat minden formájára, akkor különösen igaz magára az áldozat bemutatására is. Ugyanis, még a fizikai Szentélyben is, amikor az állat-áldozatokat mutatták

¹ 3Mózes 1:2.

² 2Mózes 25:8.

³ Lásd *Résit chochmá, Sáár hááhává*, 6. SLA, *Sáár háotiot, lámed* kezdő szóval; *Mászechet Táánit, méinján háávodá* kezdő szavakkal; és *Trumá, Torá or* kezdő szavakkal. Lásd *Likuté szichot, Smot* 119. oldal.

⁴ A *miskán* szó a sivatagban emelt hordozható szentélyre utal, míg a *mikdás* (szentély) általában véve, inkább kifejezetten a jeruzsálemi szentélyre utal (*bét hámikdás*). Ezen megkülönböztetésnek halachikus relevanciája van, még pedig olyannyira, hogy a Talmud szükségesnek érezte, hogy egy analógiát vonjon ezen két kifejezésre, s bizonyítsa

azoknak egymással felcserélhetőségét: „A *miskánt mikdásnak* hívják, a *mikdást* pedig *miskánnak*”; lásd *Éruvin* 2a.; *Svuot* 16b.; és ott a *Toszáfot*. Lásd még a kommentárokat a 2Mózes 25:8-hoz, a *miskánt*, *mikdás* és *ohel moéd* (találkozás sátra) fogalmakat taglalva – amelyek mind a hordozható szentélyre utalnak.

⁵ Lásd még *Zohár* 2:162b: „A *miskán* rejtélye...az ember rejtélyében emelkedik fel.” *Tikuné Zohár, Bevezetés* 13a: „A test felépítése analóg a *miskán* felépítésével.” Lásd hosszabban, *Likuté szichot*, 120. oldal, 14. lábjegyzet. Ebből következően pedig az ember Isten-szolgálatára analóg a *miskánban* végzett Isten-szolgálat.

be, annak végső, valódi célja a spirituális szolgálat volt.

Ezért is igényelte az áldozatbemutatás a kohénoknak a részvételét, valamint a levitáknak az éneklését, amelyek mind tisztán spirituális jellegű szolgálatok voltak. A *Zohár*⁶ is ennek megfelelően mondja, hogy a kohénok Isten-szolgálatára csendben történt, és a szív mélyéről jövő odaadással, amely az isteni energia felülről lefelé történő lehívását szimbolizálta, a leviták éneklése, zenélése pedig a lentől való felemelkedés szolgálatát testesítette meg.

Ezek alapján tehát maga a Szentélybeli fizikai áldozatbemutatás is egy spirituális szolgálat volt. És mennyivel inkább igaz ez az áldozatbemutatás egyéni lelki formájára.

Ennek megfelelően, szakaszunk fent idézett első versét az Álter Rebbe a következőképpen magyarázza: „Ha egy ember közelel” – Ha egy ember közeledni akar az Örökkévalóhoz (képeségei és készségei révén⁸), akkor – „közületek áldozatot az Örökkévalónak...” – közületek, saját magából kell áldozatot hoznia.

Áldozat az isteni lélekből és az állati ösztönlélekből

2. Ezen tanítás két részletet foglal magában:

a) A „közületek” – az isteni lélek áldozatát jelöli

b) a szöveg folytatásában ez áll: „a baromból, a marhából és a juhokból áldozatok a ti áldozatokat”. Azaz a „a baromból” arra az állatra, állati lélekre utal, amely az ember szívében lelhető fel, és amelyet részletezve fejt ki a vers „a marhából és a juhokból”, utalva az állati ösztönlélek különböző szintjeire, a haszid filozófia magyarázatának az értelmében.⁹

Az állati ösztönlélek megtisztítása a legmagasabb feladat

Önmagában, az ember Isten-szolgálatának végső célja, nem az isteni lélekhez kapcsolódik, hanem az állati ösztönlélek felemeléséhez, megtisztításához.¹⁰ Ez pedig ebből a szövegből is látható: a „közületek” kifejezést az „áldozatot az Örökkévalónak” követi. Viszont az állatok és állati ösztönlélek típusok felsorolását – „a baromból, a marhából és a juhokból”¹¹ – követően már „az Örökkévaló színe előtt”¹² megfogalmazást használja az Írás. Az „előtt” szó egy olyan szintre utal, amely az Örökkévaló, a *Hávájá* (Tetragramaton) szintjét is meghaladja.¹³ Az állati ösztönlélek megtisztítása ugyanis magasabb szinteket ér el, amint azt az Írás is mondja: „Termések bősége a marha erejében van.”¹⁴ Ami arra

⁶ *Zohár* 3:39a. [Lásd még *uo.* 88b.; és 2:25b.]. Lásd még *Biuré háZohár, Vájécé* 132d.; *Likuté Torá, Vöetchnánán* 8b.; és *Szukkot* 80a.

⁷ *Likuté Torá, Vájikrá* 2b. Lásd még szintén *Széfer háamáárim – Kuntreszim*, 2. kötet 899. oldal. *Kuntresz limud háchászidut (On learning Chassidus)*, 12. fejezet.

⁸ A *korbán* szó a *károv* szógyökkel rokon, ami anynyit jelent, mint megközelíteni, közelebb jönni;

lásd – *Széfer hábáhir* 46. fejezet (109.). Lásd még *Zohár* 3:5a. *SLÁ, Táánit* (211b.). Lásd még *Pri éc Chájim, Sáár hátfilá* 5. fejezet.

⁹ *Kuntresz hátfilá*, 8. fejezet.

¹⁰ Lásd *Tánjá* 37. fejezet. A *birur* kifejezés magyarázatát lásd még később, *Smíni* 34. lábjegyzet.

¹¹ *3Mózes* 1:2.

¹² *Uo.* 3.

¹³ *Likuté Torá, Vájikrá* 3a-tól elszórva.

utal, hogy a „marhá”-hoz hasonlatos állati ösztön-lélek olyan spirituális erőt rejt magában, amely iga-zi spirituális bőséget tud eredményezni.

Így aztán a „közületek”, az isteni lélek áldozata csupán a Hávájá szintjéig ér el. Igaz, hogy a „közületek” áldozata is meg-

[Isten megannyi neve mindig arra utal, és azzal van összhangban, hogy milyen módon nyilvánul meg: „Tetteimnek megfelelően neveznek engem.” (Midrás *Smot rábá* 3:6.; *Zohár* 3:257b. Lásd még *Mystical Concepts in Chassidism*, 3. fejezet, 2. lábjegyzet). Isten legszentebb neve, amelyet soha nem vehetünk a szánkra, a *Hávájá*, azaz a *Tetragrammaton* jelzi általában a legmagasabb szintű manifesztációját. Ebben az esetben tehát, egy még a *Hávájá* szintjét is meghaladó szintről beszélünk.]

¹⁴ *Példabeszédek* 14:4.

[Amikor nincs ökor, a jászol tiszta; de a termés bősége a marha erejében van. A marha szimbolizálja ebben az esetben a *nefes háböhámitot*, az ember állati ösztönlelkét, amelyből földi vágyaink és céljaink erednek. A „jászol” (ember) tiszta, romlatlan és vétektől mentes lenne, az állati ösztön lélek nélkül. Az érem másik oldala azonban az, hogy ekkor a spiritualitásában sem mutatna változást: ebben az esetben nem találkozánk kihívásokkal, nem lenne lehetőségünk a fejlődésre, az öncsiszólásra. Az állati ösztönlelek ebből kifolyólag egy külön célt hivatott szolgálni. Lehetőségeket teremt számunkra. Amikor a fizikai valóság energiáit spirituális célok szolgálatába állítjuk, nos, ebben az esetben a „termés bősége a marha erejében (illetve azzal, azon keresztül) van.” Ez teszi lehetővé, hogy elérjük a „Szeresd tehát az Örökkévalót, a te Istenedet egész szíveddel” (5Mózes 6:5.) végső célkitűzés állapotát. A szíveddel kifejezés a helyes *לבך (libchá)* helyett *לובכך (lövávchá)*-ként van írva, tehát egy extra *béttel*, ami a kettes számot is jelöli. A Misna (*Bráhot* 54a.) ezért az „egész szíveddel” kifejezést úgy interpretálja, hogy az mindkét aspektust megjeleníti, a szív vágyait és hajlamait, a *jécer tovot* (a jóra való hajlamot) csak úgy mint a *jécer hárát* (a rosszra való hajlam, a földi dolgok-ban való elmerülés): a *jécer hárának* is Istent kell szeretnie, és őt szolgálnia, hatalmas energiáit,

haladja az *אלוהים (Elokim)* név szintjét, amelynek számértéke *הטבע*, „a természet”¹⁵ (és amely Istennek a természetben belüli megnyilvánulására utal), ahogy a *Zohár* tanítja az „aki Istennek (*Elokim*) áldoz, pusztíttassék el”¹⁶ vers kommen-

vagyódását és motíváló erőit rá összpontosítva. A *jécer hárának* ezen, a *jécer tov*vá való alakítása nem csak a fizikai és földi dolgok felemelésére korlátozódik, hanem bizony többszörösen fogja fokozni az eredeti *jécer tovot* és az isteni lelket az emberben. Lásd még később, *Emor* 11. bekezdés. Lásd még *Keter sém tov, Hoszáfot*, 91. fejezet; és *Likuté szichot, Brésit* 138. oldal. Lásd még *Mystical Concepts in Chassadism*, 11. fejezet].

¹⁵ Mint azt feljebb, a 13. lábjegyzetben mondtuk már, Isten nevei neki a különböző megnyilvánulásait hivatottak kifejezni. Általában véve, a *היה* (*Hávájá*) névvel Isten transzcendenciájának a szintjére utalunk. A *Zohár* úgy olvassa ezt a nevet, mint a *היה* (*hájá*), *הוה* (*hove*), és *יהיה* (*jihje*; volt, van és lesz) szavak ötvözetét – „Már minden lény előtt létezett, minden lényben benne van, és minden lény után létezni fog” (*Zohár* 3:257b.), így kifejezve Isten időtlenségét és végtelenségét, ami túlhaladja a teremtést és a természetet. Az *Elokim* név az isteni [energia] kiáramlást jelzi, a teremtés minden szintjében és részletében jelenlevő isteni [energia] áramlását, ami a természet törvényein keresztül manifesztálja magát. Ez már abban a tényben is utalást nyer, hogy az *אלוהים (Elokim)* szó gematriája (héber betűk szerinti számértéke) megegyezik a *הטבע (hátevá)*, azaz a természet héber szó számértékével (*Párdész rimonim* 12:2.; *SLÁ, Sáár háotiot, ködusá* kezdő szóval, a *Zohárt* idézve forrásként. Lásd *Tánjá, Sáár hájihud vohá-emuná* 6. fejezet; és lásd még *Cháchám Cvi* responsuma, 18. fejezet).

¹⁶ 2Mózes 22:19. A hagyományos fordítás a vers egyszerű sikon való értelmezését követi, azaz „aki bármilyen bálványának is áldoz, és nem *Hávájá*-nak, az ki kell írtassék.” A kontextustól függően ugyanis az Írás az kifejezést annak profán módján is használja, amint azt Rási is megjegyzi ezen verssel kapcsolatban. A misztikus értelmezés (lásd a következő lábjegyzetet) azonban az *Elokim* és *Há-*

tárjában.¹⁷ Mindazon által, ezen felemelkedés még sem vehető össze azzal, amit a test és az állati ösztönlelek megtisztítása eredményez. Ez utóbbi ugyanis sokkal magasabb szintekre emel, egészen az „Örökkévaló” – azaz *Hávájá* – „előttig”, amely a *histálselut* (a világot teremtő láncolat) szintjét is felülmúlja. Ezért is van írva, hogy „ha a *szitrá* áchrá idelelt eltöröltetik, akkor ezáltal az Örökkévaló dicsősége emelkedik mindenek fölé,¹⁸ ami arra az isteni fényre utal, amely minden léteztetés felett áll, és így az összes spirituális világban ugyanúgy ragyog.¹⁹

vájá kifejezések mélyebb értelmezésén alapszik, nevezetesen azon, hogy az áldozatok csak Isten transzcendenciájához kapcsolódnak, s nem a kiáramlásához.

¹⁷ [*Zohár chádás, Brésit* 3d.; Ábu rabbi mondta: „Gyere és lásd, hogy az áldott Örökkévaló milyen figyelmet szentel áldott nevének méltóságára. Amikor még fenn állt a Szentély, az, aki áldozatot mutatott be... Isten *Elokim* nevű megnyilvánulásának ajánlva azt, főbenjáró bűnben találtatott vétkesnek, ahogy mondják: „Az, aki *Elokim*nek áldoz, irtassék ki.”, ezért az, aki áldozatot mutat be, kizárólag *Hávájának* szánja azt.” Ez azt tanítja számunkra, hogy meg kell említsük ezen egyedi nevét...” A Passzus azzal folytatja a magyarázatot, hogy a Tóra mindig a *Hávájá* nevet használja az áldozatok kontextusában – és ehhez idézi a *3Mózes* 1:2, 2:1;19:5. és 22:29. verseit – és nem az *Elokim*-ét. Hogy ennek mi az oka? Ábu rabbi mondta, hogy azért mert, az *Elokim* név más jelentéseket is takar: van amikor angyalokra, emberekre, bírákra utalunk általa, így nem lehetünk biztosak az illető szándékát illetően amikor ezt a nevet használja. Ezért különösen fontos, hogy kifejezetten, és kizárólag a *Hávájá* nevével használjuk.]

Lásd még *Zohár* 2:108a. és 3:5a.

[Ott a *Zohár* azt magyarázza, hogy a *Hávájá* a *ráchámim*nak, tehát az isteni könyörületnek az

Az első lépés az önvizsgálat

3. Az állatáldozat felajánlásának a folyamata, fizikai szempontból, először az állat vizsgálatát igényelte, hogy biztos legyen, hogy az teljes, és mentes mindenféle defektustól vagy sérüléstől. Ugyanis, mint áldozat, csak ebben az esetben részesülhetett kedvező elbírálásban.²⁰

Ugyanezen elv vonatkozik az áldozatokra a spirituális szinten is. Mielőtt feláldoznánk a „spirituális állatot”, azaz mielőtt az állati lelkünket Istennek ajánlanánk fel, meg kell győződnünk róla, hogy az teljes, és mentes minden hibától.²¹

attribútumát jelzi. Az *Elokim* név pedig a *dint*, a szigorú ítélkezését jeleníti meg. Az áldozat bemutatásának a könyörület attribútumát kell előidéznie, és nem az ítélkezését. Ebben a kontextusban –] magyarázhatjuk Bölcsseink (*Mönácho*t 110a.) állításának egy kis részletét, hogy „sem *Élt*, sem *Elokim*et nem lelhetjük fel az áldozatokról szóló fejezetben, csak is *Háváját*, hogy ne adjon a *báál hádin* (a vitázó, ebben az esetben az eretnekekre utalva) bármi okot a vitára (a zsidó vallás tiszta monoteista hitével, azzal hogy többféle istenségről beszél).” [A *Talmud báál hádin* kifejezésének a jelen kontextusban való használata, ami nem szokványos, a *Zohár* fenti magyarázatára hivatkozva értelmezhető.] Azon tényről, hogy a *Talmud* szintén kizárja az *Él* nevet – [ami általában a *cheszednek*, tehát a kegyességnek az attribútumát jeleníti meg, ami a *din* ellentéte, mivel az *Él* név olykor a *din* kontextusában is feltűnik, mint például a *Zsoltárok* 7:12-ben vagy a *Jesája* 9:5-ben –] lásd *Zohár* 3:31a. és 132a.

¹⁸ [*Zohár* 2:128b.] Lásd *Tánjá* 27. fejezet, *Likuté Torá, Pökudé* 3a-b, és *Chukat* 65c.

¹⁹ Lásd *Báti lögáni* 5710, 1. fejezet; és *Báti lögáni* 5711, 7. fejezet.

²⁰ Lásd *3Mózes* 22:18-tól.

²¹ Ezen elv további magyarázatáért lásd *Torá or, Mikéc* 36c. és uo. *Tiszá* 111d.; és elszórtan.

Az Isten-szolgalat kezdete tehát, az önvizsgálattal kell kezdődjön. Lelkünk minden szegletét és oldalát – az intellektust, az érzelmi attribútumainkat és különösen a lélek három öltözékét, a gondolatainkat, beszédünket, és cselekedeteinket²² – tüzetes vizsgálatnak kell alá vessük, hogy feltárjuk valamennyi oda nem illő aspektusát, és ki is javítsuk azokat.

Annak érdekében, hogy ez az önvizsgálát valóban őszinte legyen, és ne csupán a „betanított parancs”²³ módjára, szem előtt kell tartanunk, hogy lelki életünk lényege forog kockán. Azon tudat, hogy az egész életünkre kiható dologról van szó, a megfelelő vizsgálatot, valamint a megfelelő önkorrekciókat fogja eredményezni, hiszen tudjuk, hogy az életünk múlik ezen.

„Vétkem előttem van mindig..”

4. Az önvizsgálát, valamint saját hely-

zetünk felmérése, azon teljes meggyőződéssel támogatva, hogy ez legegységesebb érdekünk, gyakorlati eredményeket fog maga után vonni. Könnyen eljuthatunk például arra felismerésre, hogy bár jelenleg nem vagyunk vétkesek, mégis „vétkem előttem van mindig,”²⁴ azaz ifjú éveinkből – beleértve a bármicvá kor előttiakat is²⁵ – még mindig hátra maradtak vétkeink, amelyek azért maradtak velünk, mert soha nem tettük őket jóvá teljességgel.

A legerősebb bizonyíték arra, hogy ezeket a vétkeket még nem orvosoltuk, és nem tettük meg a szükséges *tsuvát* az, hogy bizony ha ezen *tsuvát* megtettünk volna, akkor Isten-szolgalatunk is jóval intenzívebb lenne. Ugyanis az a felismerés, hogy az ember spirituális értelemben „szárazság és sötétség földjén”²⁶ van, az Isteni iránti őszinte sóvárgást és szeretetet kell hogy felkeltse a szívében.²⁷ Olyan erőteljes szeretetet, ami még szándéko-

²² Lásd *Tánjá* 3. fejezet, a lélek érzelmi és racionális ismérveinek a meghatározásáért, és *uo.* 4. fejezet, a gondolat, beszéd és cselekvés lélek öltözetei elvéért.

²³ *Jesájá* 29:13.

²⁴ *Zsoltárok* 51:5.

²⁵ *Pokéách ivrim*, 21-22. fejezet. *Sulchán áruach*, *Orách chájim*, 243. fejezet vége. [A kiskorú, aki megüti apját, vagy aki bármi vétket elkövet, nem kell hogy nagykorúsága idején ezeket illetően is *tsuvát* gyakoroljon, mindazon által mégis magára kell vállalja a *tsuvá* bizonyos formáját és jóvátételt, annak dacára, hogy vétkét még akkor követte el, mielőtt bármi büntető jogi felelőssége lett volna.] Lásd még *Szánhedrin* 55b.

²⁶ *Jeremiás* 2:6.

²⁷ A véték tudása, *tsuvára* kell hogy ösztönözze az embert. A *tsuva* két aspektust foglal magába: a) a

megbánás hagyományos elvét, amikor észreveszszük a gonosz Isten elleni lázadását, és a lélek véték általi megszenteltelenítését; és b) a *tsuvának* a szó szerinti, visszatérést jelentő értelmét, amikor a lélek tudatában van annak, hogy forrásától és otthonától elválasztott, nevezetesen szerető és szeretett mennyei apjától. A második aspektus a *tsuvá* végső jelentése, amely „a szív mélyéről jön, intenzív szeretettel és buzgalommal, és égő vágyggyal, hogy Istenhez tapadjon,” és nem csupán, hogy meneküljön a véték negatív következményeitől. (Lásd *Derech chájim* 1-2. fejezet). A *tsuva* ezen értelemben nem csak az egyén vétkének jóvátételeként fog hatni, hanem bizony még át is alakítja ezen vétkeket érdemékké, valódi érdemékké, mert ők maguk fogják arra ösztönözni, hogy Istent keresse buzgalommal, minden érzésében.

san elkövetett vétkére is úgy hatna, hogy azokat érdemekké változtassa.²⁸ A valóságban azonban láthatjuk, hogy esetünkben ez még nem következett be.

Sőt, amikor az ember saját jelenlegi helyzetén elmélkedik, anélkül hogy próbálná magát becsapni, vagy elnézőbbnek lennie magával szemben, valójában úgy érzi, hogy éppen az ellenkező úton jár: vétkeit nem hogy még nem alakította át érdemekké, hanem még kifejezetten vétkes. Ez már abból a tényből is egyértelmű, hogy még mindig vonzódik a vétkekhez, ugyanis „egyik véték a másikat idézi elő.”²⁹ Ebből következően tehát, *tsuvája* nem olyan, mint amilyennek lennie kellene.

A „vétkem mindig előttem van” elve tehát az ő esetében nem azt jelenti, hogy az illető adott helyzetére, státuszára és fejlődésére vonatkozólag, a múltban tett *tsuvája* már nem elégséges, és szüksége van még a *tsuvának* egy magasabb szintjére.³⁰ Hanem a mi kontextusunkban, szó szerinti jelentésének megfelelően kell értelmeznünk ezt a mondatot. „Vétkem mindig előttem van” –, mivel megbukott az önjavításban. Múltja, tehát, egyfajta válaszfalként magasodik közte és mennyei apja közt,³¹ elválasztva és akadályozva ezáltal az Isten-szolgalatban.

Közületek és rajtatok múlik

Amikor mindezen elgondolkodik, és megérti az áldozatok fontosságát, azt, hogy az áldozatok spirituális jelentése nem más,

mint tulajdonságaink és érzéseink Istenhez való közelítése, egészen addig a szintig, amíg fel nem oldódnak a „felső tűz” lángjaiban, amíg „az áldozatok titka, a Végtelen titkáig emelkedik”³², akkor fel fogja tenni magának a kérdést: „Miféle kapcsolat lehet nekem az áldozatok ügyével? Miként válhatnak egy „az Örökkévaló előtt kedves áldozattá”, amelyben „nincsenek hibák”?

Ahhoz, hogy a fenti kérdésre rögtön a választ is meg tudjuk magunknak adni, apósom, a Rebbe kiegészítette az Álder Rebbe (fent közölt) értelmezését: „közületek” – Közületek és rajtatok múlik a dolog!³³ Függetlenül az illető pillanatnyi helyzetétől és státuszától, függetlenül attól, hogy mi történt korábban a múltban, összességében továbbra is csak magán az egyénen múlik *tsuvája*. Olyannyira, hogy mindenki megkérdezheti magától: „Mikor fognak tetteim Ábrahám, Izsák, és Jákob ősatyáim tetteihez felérni?”³⁴

Az állatot levágni

– kihúzni a felfűtöttséget

5. A fizikai áldozatbemutatás következő fázisa az, hogy amikor bebizonyosodott, hogy az állat teljes, mindenféle hiba nélküli, akkor sor került a *schitára*, az állat levágására. Az állat teste még a vágás után is hibátlan maradt, de az éltető erő távozott belőle. Azonban ezt követően azt az oltáron áldozták fel. Az állat testének részeit elégették azon tűzben, amely

²⁸ [Jomá 86b.] Lásd *Tánjá* 7. fejezet.

²⁹ *Az atyák bölcs tanításai* 4:2.

³⁰ Lásd *Tánjá*, 29. fejezet; *uo. Igeret hátsuvá* 11. fejezet vége.

³¹ Lásd *Tánjá* 17. fejezet. [Lásd még *uo. Igeret há-*

tsuvá 5. fejezet.]

³² Lásd *Zohár* 2:239a.; és *uo.* 3:26b.

³³ *Báti lögáni* 5710, 2. fejezet.

³⁴ *Élijáhu rábá*, 25. fejezet.

a mennyből ereszkedett alá:³⁵ az állatáldozatok mindegyikénél elégették a hájat, míg a – mindennapos elsőáldozás – az „égő áldozat” (*korbán olá*) esetében az egész állatot „égették el teljesen az oltáron.”³⁶

Ugyanez vonatkozik ennek spirituális vetületére is. Miután kijavították a hibákat, a *schitát* is el kell végezzük, tehát a test és az állati lélek levágását, hogy eltávolítsuk a fizikai örömök és a materiális dolgok életerejét, az azok utáni lelkesevést. Az anyagi entitás ezzel önmagában még sértetlen marad, de kiszáll belőle a felfűtöttség.

Minden útjaidban ismerd meg őt!

Az ember a fizikai dolgokat csak arra fogja használni, hogy további erőket és energiákat vonjon be az Isten-szolgálatába. Ezért is mondták, hogy „a bor és fűszerek élesítik az elmét,”³⁷ és hogy „mivel még nem ettem ökör húsát, nem látom az értelmét.”³⁸

Ez annak az elvét takarja, hogy mindent a Mennyek kedvéért kell megcselekedni,³⁹ más szóval pedig ez a „minden útjaidban ismerd meg őt”⁴⁰ kötelezettsége. Egy még mélyebb szinten pedig nem csak az anyagi dolgok szent célba állítását jelenti, hanem azt, hogy saját magukat is micvákka és szentséggé alakítsuk, ilyenek például a szombat és ünnepnapokon fogyasztott ünnep ételek, vagy a gyapjú használata, hogy abból cicitet készítsünk, illetve amikor pergament használunk tfilin készítéséhez; és így tovább.⁴¹

Ezt követően pedig már sor kerülhet a valódi áldozatra: arra, hogy a test és az állati ösztönlélek felemésztdődjön az isteni lélekben szunnyadó isteni tűzben. Ennek értelmében mondja az Írás, hogy „hevei tűznek hevei, Istennek lángja,”⁴² amit Bölcseink úgy jellemeznek „mint a tűz fentről.”⁴³ Ez a léleknek az Isten iránti szeretetére utal, ami a testet és az állati lelket is felemészti, olyannyira, hogy

³⁵ *Éruvin* 63a.; *Jomá* 21b. Rási a *3Mózes* 1:7-hez. Lásd még később, *Cáv* 9. bekezdés.

³⁶ Lásd *3Mózes* 1:8-9.

³⁷ *Jomá* 76b., a *Tánjá* 7. fejezetének a változatát és még más chászid filozófiai forrásokat követve.

³⁸ *Bává kámá* 72a. [Lásd még később, *Böchukotái* 4. bekezdés.]

³⁹ *Az atyák bölcs tanítása* 2:12.

⁴⁰ [Példabeszédek 3:6.] Lásd Maimonidész, *Az emberi magatartás szabályai* 3. fejezet. *Tur-Sulchán áruch*, *Orách chájim* 231. fejezet.

⁴¹ A hivatkozás itt, és a 40. lábjegyzetben említett források két elméletre vonatkoznak: a *Példabeszédek*ben közölt vers - „Ismerd meg minden útjaidban,” és a Misna az *Atyák bölcs tanítása*iban - „minden tetted a mennyek kedvéért legyen.”

Ez a kettő hasonló, de nem azonos. A „mennyek kedvéért” tenni dolgokat azt jelenti, hogy azok eszközként szolgálnak egy véghez közelítő, azaz a fizikai valóságot hasznosítva, hogy a spirituális véghez jussanak. A *Példabeszédek* verse ennél tovább megy: „Ismerd meg minden útjaidban”, azt jelenti, hogy magán a fizikai valóságon belül, és nem csupán annak hatásaiban, kell felismerni vagy beoltani a szentséget és a spiritualitást, az istenség elismerését. Lásd *Likuté szichot*, 3. kötet 907. oldal és ott a 37. lábjegyzet; valamint *uo.* 932. és 951. oldalakon; *Torá or*, *Chájé Szará* 15c. oldal.

⁴² *Énekek éneke* 8:6.

⁴³ Midrás *Sir hásirim rábá* az *Énekek éneke* 8:6-hoz. Az isteni lélek szeretete és a „fenti tűz” közti kapcsolat taglalásáért lásd *Báti lögáni* 5712, 3. fejezet.

még az állati lélek is szeretni fogja Istent, ahogy a mondás tartja: „Szeresd tehát az Örökkévalót, a te Istenedet egész szíved-

del,”⁴⁴ azaz mindkét ösztönöddel, Bölcsseink megvilágításának értelmében.⁴⁵

(5712–1952. *Báti lögáni szavakkal kezdődő máámárból*)

⁴⁴ 5Mózes 6:5.

⁴⁵ *Brácht* 54a. [Lásd még feljebb, 14. lábjegyzetben.]

II.

Záchor – Harc a ma Ámálékje ellen**Ámálék négy támadása**

6. Az Izrael és Ámálék közti hadviselésre a történelem során négy alkalommal kerül sor:

1) Rögtön azt követően, hogy a zsidó nép elhagyta Egyiptomot;⁴⁶

2) Izrael sivatagi vándorlásának vége felé, mielőtt Izrael földjére léptek volna⁴⁷ (amikor az ámálekíták kánaániaknak álcázták magukat⁴⁸);

3) a zsidó nép szent földre telepedésének korai időszakában. Azután hogy Sault jelölték ki királynak, de még a *Bét hámikdás*, a Jeruzsálemi szentély⁴⁹ nem épült meg. (Ugyanis Izraelnek három parancsolatot kellett megtennie a szent földre léptüket követően, a következő sorrendben: királyt választani, hadat viselni ámálék ellen, felépíteni a szentélyt⁵⁰);

4) a Messiás nemzedékében.⁵¹

A sivatag és a honfoglalás két korszaka

Azok után, hogy a zsidók elhagyták Egyiptomot, és átvették a Tórárt, tehát

néppé lettek, a zsidó történelem két periódusra osztható fel:

a) Az első, a negyven éves sivatagban való bolyongás. Azokban az években Izraelnek nem kellett földi jellegű dolgokkal foglalkoznia. Az alap életszükségletek mindegyikét, azaz az evést, öltözködést és menedéket, a manna, Mirjám kútja, és a felhő oszlopok⁵² isteni csodái biztosították. b) A második periódus akkor kezdődött, amikor Izrael belépett a hét nép földjére, hogy azt Izrael földjévé változtassa. Ez az időszak öleli fel egyben a diaszpóra száműzetésének éráját is – amikor a zsidók szerte a világban élnek megannyi népek országának szétszóratatásában, hogy ott készüljenek „az eljövendő világban, Izrael földje kiterjed a többi országra is”⁵³ beteljesítésére, azaz arra, amikor az egész világ az isteni lakhelyül fog szolgálni.⁵⁴

A nyílt és az álcázott ámálék

A fent említett négy, Ámálékkal megví-

⁴⁶ 2Mózes 17:8.

⁴⁷ 4Mózes 21:1. Lásd Rási ott.

⁴⁸ Midrás *Bámidbár rábá* 19:20. Midrás *Tánchumá, Chukat* 18., idézi a *Toszáfot*, *Ros hásaná* 3a. *Vájismá* kezdő szóval.

⁴⁹ 1Sámuel 15. fejezet.

⁵⁰ *Szánhedrin* 20b. *Szifré*, *Röé* 67. fejezet. Rámbám, *A királyok szabályai* 1:1-2.

⁵¹ Lásd Midrás *Möchiltá*, és *Möchiltá döRásbi*, *Be-sálách vége*. Midrás *Tánchumá*, *Técé vége*. Lásd még *Széfér micvot gádol*, *Micvot lo táászé* 226.

⁵² A manna volt az étel, és Mirjám kútja a víz. A dicsőség felhői biztosították az öltözködést (lásd

Psziktá döráv Káháná, Buber kiadása, 10:92. oldal; és lásd még Rási az *5Mózes* 8:4-hez) és a menedéket (lásd *Szukká* 11b.; *Szifrá*, és Rási a *3Mózes* 23:43-hoz).

⁵³ Lásd *Psziktá rábáti* 1:3.; *Jálkut Simoni*, *Jesájá*, 503. fejezet. Ezen állítás jelentése, mint az már magyarázatot nyert, hogy a Szent Föld tisztasága és szentsége az egész világra fog kiterjedni (míg Izrael országa ekkor Jeruzsálem még nagyobb szentségét fogja magán viselni stb.).

⁵⁴ Ezen világ teremtésének a célja, hogy „az áldott Örökkévaló hajlékot kívánt az alsóbb világokban” (*iMidrás Tánchumá*, *Nászó* 16.). Ezt az ember gá-

vandó háború közül, az első kettő az első periódus elején és végén, a másik kettő pedig a második periódus elején és végén jelenik meg.

Az első periódus két háborújáról látjuk, hogy az első, egy felismerhető ámálék elleni csata volt. A második háborúban ezzel szemben, az ámálékíták kánaániaknak álcázták magukat. Ebből pedig következik, hogy a második periódus két háborúja is hasonló módon fog lezajlani: az első, Saul király idejében, a látható ámálék ellen volt, míg a második, amelyet a Messiás nemzedékében, tehát a mi nemzedékünkben, amely szemtanúja lesz a Messiás eljövételének, az álcazott ámálék ellen kell majd megvívni.

Ámálék – a lelkesedés lehűtője

7. Az első periódus ámálékkal szembeni csatájáról az Írás azt mondja, hogy „Emlékezzél meg arról, amit tett neked Amalék az úton, mikor kivonultatok Egyiptomból: Hogy rád támadt az úton”; קָרַח (*kárchá*) – „rád támadt”⁵⁵. A midrás ezt a kifejezést hidedsége *קרירות* (*krirut*) való utalásként értelmezi.⁵⁶ Más szóval, ámálék nem gyilkolt, hanem lehűtötte a lelkesedést.

lutebeli tettein és Isten-szolgálatán keresztül lehet elérni (lásd *Tánjá* 36-37. fejezet). Ezen keresztül tehát az egész világot az istenség hajlékává lehet alakítani, a valamennyi országban megcselekedett Isten-szolgálatunkon keresztül. A Báál sém tov ezzel összhangban tanítja: Izrael a föld valamennyi helyére szétszóratott, még a messzi szigeteken is, és néha letért az ösvényről, hogy a megannyi városon keresztül vágjon, hogy megtisztítsa a népek földjeinek az atmoszféráját...”; *Máámáre Ádmor házaken – Hákecárim*, 256. oldal, és uo. *Injánim*, 131. oldal (a *Keter sém tov* idézetében, *Hoszáfot*, 137. oldal).

Izrael népe, a Tóra-adás felé menetelve, ki akarta kiáltani, hogy „megtesszük és meghallgatjuk”, azaz hogy „ha megértjük, ha nem értjük meg, teljesíteni fogjuk azt, amit hallani fogunk”.⁵⁷ Engedelmet fogadtak az isteni akaratnak, mielőtt tudták volna annak megnyilvánulási formáját, mielőtt megértették volna azok tartalmát. Készek és elkötelezettek voltak, hogy mindennek engedelmeskedjenek, amit hallanak, függetlenül attól, hogy az bír számukra értelemmel, vagy sem. És mindeközben megjelent ámálék, hogy lehűtse ezt a nagy buzgalmat.

Ámálék nem arra próbált rávenni minket, hogy esetleg ne vegyük át a Tórát. Végül is, ámálék is Ábrahámnak és Izsáknak a sarja.⁵⁸ Érve csupán annyi volt: „Mire fel ez a hév? Mire ez a lelkesedés, hogy túlnőjünk magunkon, s azt mondjuk, „megtartjuk és meghallgatjuk”? Miért köteleznének el magatokat valami iránt, még azelőtt, hogy pontosan tudnátok mi is az? Nyilván te is egy racionális lény vagy, ami már abból egyértelmű, hogy a Tórát készülsz átvenni, amit pedig úgy is hívnak, mint „a ti bölcseségeitek és értelmetek a népek szemeiben.”⁵⁹ Egy racionális embertől viszont

⁵⁵ „Emlékezzél meg arról, amit tett neked Amalék az úton, mikor kivonultatok Egyiptomból: Hogy rád támadt (*kárchá*) az úton...;” *5Mózes* 25:17-18.

⁵⁶ *Midrás Tánchumá, Técé* 9. [Lásd Rási az *5Mózes* 25:18-hoz.] Lásd még *Likuté szichot* 2. kötet 387. oldaltól.

⁵⁷ *2Mózes* 25:7. Lásd még *Sábát* 88a-b.; *Midrás Mochiltá döRásbi* a *2Mózes* 25:7-hez. Lásd még *Mochiltá, Jitro, Báchodes* 5. fejezet.

⁵⁸ *1Mózes* 36:12.

⁵⁹ *5Mózes* 4:6.

helytelen, ha túlhaladja önmagát, és az értelem és elme normáin és számításain túllépve cselekszik, nem beszélve arról, amikor a „megtartjuk és meghallgatjuk” hangoztatásáról – azon engedelmisség iránt elkötelezve, hogy megtesz mindent, amit hall, függetlenül attól hogy azt megérti-e vagy nem!”

Ámálék, az okoskodó számító

Mivel Ámálék Ábrahámnak és Izsáknak a sarja, magával a Tóra tanulásával egyetért, azonban a „Jákob pedig jámbor ember, sátorlakó”⁶⁰ elvét már elutasítja. Így érvel: „Az hogy sátor lakó, azaz hogy a Tórát tanulja, még rendben van. Az, azonban, hogy már azelőtt a *megtartjuk és meghallgatjuk* elve iránt köteleznék el magát, mielőtt még bármi energiát fektetne abba, hogy megértse, mit kíván meg tőle a Tóra, teljességgel elfogadhatatlan.” Ámálék Ézsau útját követi, a „vadászathoz értő emberét”⁶¹: először kigondolja, kiszámítja, hogy milyen mértékig képes azt majd megértenie és magába szívnia. Értelmét arra használja, hogy felmérje képességeit, hogy eldöntse, mennyit fog megtanulni és megtartani a Töréből. Először meghallgatja és megérti, és csak azt követően dönti el, hogy az számára lehetséges-e annak megfelelően cselekedni.

„Pont fordítva” – érvel Ámálék – „A Tóra az igazságot testesíti meg, és a bölcsesség alapját jelenti. Akkor meg milyen különbséget jelent a gyakorlatban, hogy a cselekvés előzi-e meg a megértést, avagy fordítva? Ugyanis, ha még az először megértjük és aztán megteszük mintáját követjük is, végül így is eljutunk az előírás megcselekvéséig, hiszen annak értelme fog minket rászorítani annak megcselekvésére!”

Ridegségből az onanizálás tisztátalanságába

A Tóra viszont figyelmeztet az ilyen jellegű érveléssel szemben: „Tartsd szem előtt, hogy a dolgoknak az a menete, hogy a „rád támadt” (קרך), „ridegség” (קרירות) jelentését, egy második jelentés állapota fogja követni, nevezetesen az onanizálás (קרי) szennyezettséghez és tisztátalanság állapotára.”⁶² Ez azt szimbolizálja, hogy az az életerő, amit a „Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be a földet és hódítsátok meg”⁶³ céljából kapunk, tehát azért, hogy az egész földet meghódítsuk, és Isten lakhelyévé alakítsuk, tisztátalanság élet erejét fokozza, Isten ments.⁶⁴ Ez pedig azzal a ridegséggel kezdődik, amely a „rád támadt” (קרך) első jelentéséből fakad. Amikor a vadászó ember állapotából a „mező embere”⁶⁵

⁶⁰ 1Mózes 25:27. Rási: „Jámbor ember” – nem jártas mindazon dolgokban, amiben Ézsau igen, „ami a szívében volt az a száján.” Az, aki nem ügyes a csalásban *támnak* hívják – egyszerűnek, jámbornak. „Sátorlakó” - Sémnek és Ébernek a sátra (azaz Sém tanuló háza és Éber tanuló háza; *Brésit rábá* 63:10; lásd még *Tárgum Jonátán* ehhez a vershez).

⁶¹ 1Mózes 25:27.

⁶² *Midrás Tánchumá, Técé* 9. [Lásd még Rási az 5Mózes 25:18-hoz.]

⁶³ 1Mózes 1:28.

⁶⁴ *Tánjá* 7. fejezet.

⁶⁵ 1Mózes 25:27: „Ézsau vadászathoz értő ember, a mező embere.”

szintjére süllyed, kilép a „sátorból”, „Sém és Éber sátrából”,⁶⁶ el az Írott és a Szóbeli tantól.

A helyes viszonyulás ezzel szemben a *jámbor* Jákobé, amely a helyes úton vezet minket. A Talmud „az egyenesek gáncstalansága vezeti őket”⁶⁷ verset úgy értelmezi, hogy az „egyenesség” és jámborság az, ami „vezeti őket”, hogy az egyenes úton járjanak.⁶⁸ Másfelől azonban, vannak olyanok, akik nem értenek egyet az „izgága nép”⁶⁹ útjával. Ők azzal érvelnek, hogy a Tóra márpedig racionális. Az értelemnek való alárendelődést illetően, különösen, amikor magasztos és mély értelemmel foglalkozunk, nem ugrunk rögtön fejest a vízbe, hanem bizony megfontolt sorrendiség szerint haladunk: először „figyelniünk kell”, s csak utána cselekedni. Azonban az így érvelőkről azt mondja az Írás: „de a hűtlenkedők ferdesége elpusztítja őket;”⁷⁰ más szóval ez a „rád támadt” (ךקר) második jelentéséhez fog vezetni (mint azt már feljebb kifejtettük).

Az álcázott ámálek

8. Ez volt az Ámálekkel való első találkozás, az első periódus elején. Ugyanezen időszak vége felé pedig, a sivatagi nemzedék utolsó éveiben, mielőtt a zsidó nép

Izrael földjére lépett volna, Ámálek még egyszer eljött, hogy háborúzzon a zsidókkal. Ez alkalommal azonban egy másik cselhez folyamodott: kánaániaknak álcázták magukat, hogy ne ismerjék fel bennük az ámálekítákat, akik ellen eredetileg – a negyven év elején – harcoltak.

Ezen csatában ugyanis Ámálek nem úgy jelent meg, mint Ábrahámnak és Izsáknak a sarja. Úgy jött mint kánaáni, idegen. Deklaráltan nem azzal a szándékkal, hogy a Tórával és a jiddiskájttal foglalkozzon: „Ha a Tóra tanulásakor zsidóként szeretnél viselkedni, az teljesen rendben van, ebben nem foglak zavarni. Csak egy dolgot kérek: ami a kánaánhoz kapcsolódó dolgokat illeti, engem kövess, s a kánaániaknak vedd alá magad!”

Vedd fel a kánaánita szokásokat!

Ámálek a zsidókhoz jött, és így érvelt: tanulmányaidat ezzel befejezted a sivatagi nemzedék iskoláztatásával. Most már készen állsz arra, hogy Kánaán földjére lépj, és a 39 földi elfoglaltsággal törődj.⁷¹ Ahhoz tehát, hogy a földhöz tudj kapcsolódni, fontos hogy átvedd a kánaániak szokásait és életét.

„Ha nem tanulsz ki a kánaáni életet, ha nem alkalmazkodsz ahhoz, nem vár-

⁶⁶ Lásd még korábról, 60. lábjegyet.

⁶⁷ *Példabeszédek* 11:3.

⁶⁸ *Sábát* 88b. Lásd még *Likuté szichot* 2. kötet 438. oldaltól.

⁶⁹ Ez a zsidó népet jellemző pejoratív szóhasználat, azoknak – a zsidóság kritikusainak – nyelvjárása, akik Izrael kritikájaként használják ezt a sértő becenevet, arra utalva hogy a zsidók izgágaságukból

fakadóan teremtettek precedenst az „előbb meg tesszük és aztán meghallgatjuk” sorrendiségére vonatkozólag; *Sábát* 88a.

⁷⁰ A *Példabeszédek* 11:3. befejezése, feljebb idézve a 67. lábjegyzetben.

⁷¹ A hétköznapi élet profán jellegű tevékenységeit, amelyek az emberi szükségletekhez kapcsolódnak, 39, a szombatban tiltott munka kategóriára lehet felosztani; lásd *Sábát* 73a.

hatod, hogy túlélj benne. Nem mehetsz keresztül a világon úgy, hogy közben zsidó is maradsz. Hogy remélsz megélhetést, ha minden szombatot és ünnepet megtartasz, adományozol, és a gyerekeidet pedig valódi Tóra oktatásban részesíted a gyermekeidet, és így tovább?”

Az „és foglyul ejtett közülük egy foglyot” vers midrási kommentárja is ezt tanítja:⁷² a kánaánita Árád királya, egy kánaánita szolgáló lányt ejtett foglyul a zsidó néptől.⁷³ Más szóval, a kánaáni nem egy olyan dolgot vett el a zsidóktól, ami mindöröktől fogva a sajátjuk volt, hozzájuk tartozott, hanem valami olyat, amit maguk a zsidók is a külső világból ejtettek korábban foglyul.

A kánaániak tehát nem zavarták a Tóra tanulását és a parancsolatok megtartását. Mindössze annyi akartak, hogy amikor elhagyjuk a Tóra négy négyszögölét, és belépünk a világba, viselkedjünk úgy, mint a kánaániak.

Ámálék kísértése a fizikai pusztuláshoz is elvezethet

A Tóra ezért tárja elénk, hogy valójában ámálék rejtőzködik Árád, kánaán királyának ezen érvelései mögött. Egy idegen, nem tudja útját állni egy zsidónak. Hiszen egy zsidó, az idegennel ellentétben, teljes lényében szentség, és két ellentét nem képes összefonódni.⁷⁴ Ha azonban, a kánaánita jön, hogy háborút vívjon, és Ámálék, aki Ábrahám-

nak és Izsáknak a sarja, az ő képében jelenik meg, az minden további érvelésre helyzetet teremt, csak úgy mint Ámálék érvelésének következményeire, nevezetesen, hogy „rád támadt az úton és megverte az utócsapatodat...”⁷⁵

Amikor Árád királya, a kánaánita úgy érvel, hogy ahhoz, hogy képesek legyünk a földre lépni, meg kell tanulnunk Kánaán szokásait, tudnunk és emlékeznünk kell, hogy nem csak, hogy nem ez a módja annak, hogy Kánaánt Izrael földjévé alakítsuk – a földé, amiről az áll, hogy „állandóan rajta vannak az Örök-kévaló, te Istenednek szemei”⁷⁶ – hanem épp ellenkezőleg, ez valójában az Izrael, és Izrael földje ellen viselt háború egyik formája. Ugyanazt az Ámálékot foglalja magában, mint aki meg akarta akadályozni Izraelt a Tóra átvételében, s aki minden szentségre vonatkozó dologgal kapcsolatban lehűtötte őket.

A Tóra még ennél is többet tár elénk: ezen kánaánita, Arad királya, nem csak a Tóra-adást és a zsidók spiritualitását megzavarni akaró ámálékot szimbolizálja, hanem olyan dolgot testesít meg, amely a zsidók fizikai létét zavarná meg s viselne ellene hadat. Ez már Purim napjaiból is egyértelművé válik, amely ezen érvek mögött meghúzódó végső szándékot tárta fel nekünk, nevezetesen, hogy „pusztítsanak el, gyilkoljanak le és semmisítsenek meg minden zsidót”⁷⁷ – Istenments! – fizikai létükben.

⁷² 4Mózes 21:1.

⁷³ *Jálkut Simoni, Chukat*, 764. fejezet; Rási a 4Mózes 21:1-hez.

⁷⁴ Lásd még Midrás *Smot rábá* 36:1.

⁷⁵ 5Mózes 25:18.

⁷⁶ *Uo.* 11:12.

⁷⁷ *Eszter* 3:13.

Tudnunk kell, hogy Izrael földjére nem akkor léphetünk be, ha követjük Arad királyának, a kánaánitának az útját, hanem bizony épp ellenkezőleg, azzal ha „kiirtotta azokat.”⁷⁸

Nemzedékünk ámálékita háborúja

9. Mint már feljebb mondtuk, [az első periódus második háborúja, és a második periódus második háborúja analógok egymással]. A második periódus végén, a mi nemzedékünkben is, az Izrael földjére való belépést megelőzően – „melyen állandóan rajta vannak az Örökkévaló, te Istenednek szemei, az év elejétől az év végéig,”⁷⁹ – a kánaánita Arad királya által vívott csatán kell felülkerekedni.

Hogy miként vívja ezt a háborút? A zsidóhoz lépve azt mondja neki: „Tekintve, hogy egy üzletember vagy, úgy is kellene, hogy viselkedj az üzletben, mint mindenki más! Ha munkára van szükséged, készülj úgy arra, mint ahogy egy idegen teszi. Ehhez pedig az kell, hogy elsajátítsad mindazokat a szokásokat, amelyek ellentétesek a Tórával: figyelmen kívül hagyni az üzleti etikát, más jogait megcsorbítani, rágalmazni, uzsora kölcsönt adni, és így tovább.”⁸⁰ Még a Tóra tanulást is figyelmen kívül kell hagynod, hogy földi dolgaidban sikerrel járj.”

„Mindenek előtt,” – folytatja érvelését – „az isteni gondviselés minden részletre kiterjedő irányítását kell, hogy elfelejt-

sed, és hogy az embernek semmi másra nincs szüksége, csak hogy az isteni áldások fogadó edényévé alakítsa magát.⁸¹ Feledkezz meg mindezen dolgokról, és mindent az „Erőm és kezem hatalma szerezte nekem ezt a vagyont”⁸² attitűdjében közelíts meg!

„Ezzel a versenyszellemmel és az érzéssel, hogy a te pozíciódban a sikeresség ravaszsgot, látványos eredményeket fogsz elérni, sikeres üzletember leszel, sikeres az ügyeidben és a munkádban, mert ugyanazt a megközelítést fogod alkalmazni, mint a világ többi embere.”

A Tóra ezért is hívja rá fel a figyelmünket, hogy ébredjünk rá arra, hogy valójában ki rejlik ezen érvelések mögött. Ámálek, aki megzavarja Izraelt a Tóra átvételében. És nem csak, hogy nem ez a módja annak, hogy a világot Isten lakhelyévé alakítsuk, hogy Kánaán földjét Izrael földjére változtassuk, valójában mindez ahhoz vezet, hogy később nyilvánossá válik igazi célja, hogy „pusztítsanak el, gyilkoljanak le és semmisítsenek meg minden, zsidót”, még fizikai értelemben is.

Fizikai jólétünk a lelki jóléten múlik

Az egyetlen módja annak, hogy biztosak legyünk, a zsidó nép tagjai teljesek maradhatnak testükben (tehát fizikailag túlélnek), hogy ha lelkük teljességét biztosítjuk. Utóbbi az által érhető el, hogy

⁷⁸ 4Mózes 21:3.

⁷⁹ 5Mózes 11:12.

⁸⁰ Ezek olyan tiltások, amelyek csak a zsidókra nézve kötelező jellegűek, az ideenekre nézve nem. A Tórának ezen tiltásait figyelmen kívül hagyni,

annyit jelentene, hogy a világ népeinek az útjait követjük, ami már önmagában tórai tiltás (3Mózes 18:3).

⁸¹ Lásd *Likuté szichot, Smot, Vájékhál* – 1. rész.

⁸² 5Mózes 8:17.

„egyenességük egyszerűsége vezeti őket,” és hogy nem engedünk semmi nemű hozzáférést azok számára, akik lehűtenék a Tóra iránti ezen lelkesedést. Ez az egyetlen módja annak, hogy biztosítsuk még a test sértetlenségét is, annak valódi szó szerinti értelmében, mind a 248 szervre és 365 vénára vonatkoztatva.

A Tórára ezért szoktak úgy is hivatkozni, mint az „Élet Tórája”, az élet tanítására;⁸³ és a micvákról is hasonlóképpen fogalmazznak: „hogyan éljen általuk.”⁸⁴ Ez nem csak az élet utáni időszakra, az eljövendő világra vonatkozik, miután betöltöttük a 120 évet,⁸⁵ hanem ezt bizony szó szerint kell értenünk.⁸⁶ Ha azt szeretnénk, hogy egy zsidó fizikai értelemben is éljen, testbe öltözve ezen fizikai világban, nos az ehhez vezető egyetlen út az Élet Tórájának tanulása, amely életet ad a fizikai világban, valamint a parancso-

latok megtartásával – „élni fog általuk”, egy étellel teli zsidó lesz mind a 248 szervében (a 248 tevőleges előírásnak megfelelően) és 365 vénájában (a 365 tiltó előírással összhangban).⁸⁷

Ez a módja annak, hogy beteljesítsük a „Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be a földet és hódítsátok meg” előírását, hogy az egész világot Istennek illő lakhelyévé változtassuk. Ezen keresztül „az eljövendő világban, Izrael földje a többi országra is kiterjeszkedik” jóslata is valóra válik: akár merre is fogunk nézni, azt fogjuk látni, hogy „rajta vannak az Örökkévaló, te Istenednek szemei” – nem csak Jom Kipurkor, a Nöilá perceiben, vagy szombaton, esetleg ünnepnapokon, vagy az ima és a Tóra-tanulás alatt, hanem bizony „az év elejétől, az év végéig.”⁸⁸

(5716–1956. *Purim szichájából*)

⁸³ Imakönyv, az *Ámidá* utolsó áldása, az *5Mózes* 32:47. („hanem az a ti életek”) alapján és *Példabeszédek* 3:18. („Élet fája az”).^ú

⁸⁴ *3Mózes* 18:5.

⁸⁵ Ez a „hogyan éljen általuk” értelmezése a *Szifránban*, *Ácháré* 9:10; és Rási idézetében az ezen ver-shez írt kommentárjában.

⁸⁶ Lásd még *Jomá* 85b: „Hogy éljen általuk” és nem „hogyan meghaljon általuk;” lásd ott, és *Szánhedrin* 74a.

⁸⁷ A Tóra 613 parancsolata megegyezik az emberi test szerveivel és vénáival: a 248 tevőleges előírás a 248 szervnek felel meg, a 365 tiltás pedig a 365 vénának (*Zohár* 1:170b.; lásd *Mákot* 23b.; *Midrás*

Tánchumá, *Técé* 2.). A 613 parancsolat mindegyikének a megtartása, a test azon részét erősíti, amelyhez az adott parancsolat kapcsolódik, azzal hogy isteni táplálékkal és életerővel látja el, illetve hogy megvédi a gonosz behatásától. Lásd *Tánjá*, 37. fejezet, és lásd még. *Likuté szichot*, *Smot* 204. oldal, ll lábjegyzet.

⁸⁸ Más szóval, az isteni jelenlét tudása nem csak bizonyos időkben és tettekben lesz fellelhető, amelyek önmagukban is szentek, hanem mindenben, minden időben. Ekkor a spiritualitás és a szentség „minden útjaidban” felismerhető lesz, még a földi, fizikai jellegű dolgokban is, amint az már magyarázatot nyert a 41. lábjegyzetben.

TARTALOMJEGYZÉK

Vájikrá – Záchor

I. A lélek áldozata	3
II. <i>Záchor</i> – Harc a ma Ámálékje mellett	11

Kiadványunk próbakiadás.
Amennyiben megjegyzésük, javaslatuk van,
az alábbi elérhetőségeken várjuk azokat:
Telefon: +36 1 268 0183
E-mail: szichot@zsido.com